

SODANKYLÄN KOTOUTTAMISOHJELMA 2021-2024

Hyväksytty Perusturvaltk 10.11.2021 § 157

Hyväksytty KH 22.11.2021 § 510

Hyväksytty KV 16.12.2021 § 125

Sodankylä
Lapin tähtikunta

Jäämerentie 1 (PL 60) | 99601 Sodankylä | vaihde puh. 0400 618 870
kirjaamo@sodankyla.fi | www.sodankyla.fi

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	3
1.1	Kansainvälistyvä Sodankylä: Vilkas, viihtyisä, kehittyvä Lapin tähtikunta.....	3
1.2	Laki kotoutumisen edistämisestä.....	3
1.3	Ulkomaalaisten osuus Sodankylässä.....	4
1.4	Keskeiset käsitteet.....	5
2	EDELLISEN KOTOUTTAMISOHJELMAN ARVIOINTI JA SEURANTA	9
2.1	Alkukartoitukset ja maahanmuuttajien tarpeet.....	9
2.2	Kotoutumissuunnitelmien laatiminen.....	9
2.3	Kotouttamisohjelman toteutuminen ja kehittämiskohteet.....	10
3	KOTOUTTAMISPALVELUT SODANKYLÄN KUNNASSA	11
3.1	Sosiaali- ja terveystyöpalvelut.....	12
3.2	Sivistystyöpalvelut	12
3.2.1	Varhaiskasvatus	12
3.2.2	Esi- ja perusopetus	13
3.2.3	Lukiokoulutus.....	14
3.2.4	Sompion kirjasto	14
3.2.5	Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut, nuorisovaltuusto	14
3.3	Asuntopalvelut	15
3.4	Tekniset palvelut.....	15
3.5	Tulkkaus- ja käännöstyöpalvelut.....	16
4	KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOILTA	17
4.1	TE-toimisto/työllisyydenhoidon kuntakokeilu	17
4.2	Kansaneläkelaitos KELA.....	18
4.2.1	InfoFinland.....	18
4.3	Sodankylän seurakunta	18
4.4	Lapin ammattiopisto ja Revontuliopisto	19
4.5	Revontuliopisto	19
4.6	Mannerheimin lastensuojeluliitto ja järjestökeskus Kitinen	19
	LÄHTEET	20
5	TOIMENPIDEOHJELMA	21

1 JOHDANTO

1.1 Kansainvälistyvä Sodankylä: Vilkas, viihtyisä, kehittyvä Lapin tähtikunta

Rohkea, yhteisöllinen ja utelias Sodankylä houkuttelee matkailijoita ja asukkaita kaikkialta. Väestöltään kasvava Sodankylä toimii aktiivisena Lapin verkostorakentajana ja myös muiden kuntien edustajana maakunnassa. Kunnan palvelut tuotetaan sekä omana että ostettuina palveluina. Kunnassa on pitkäjänteiset elinkeinorakenteen painotukset ja infrastruktuurin investoidaan laajasti. Sodankylä uudistaa rohkeasti kunnallisia toimintatapoja. Kunta on ketterä organisaatio, jonka vahvuus on joustava päätöksenteko. Sodankylä kehittää ja hyödyntää teknologiaa tuottaakseen tasa-arvoisesti palveluita ja osallistumismahdollisuuksia koko kunnassa. Sodankylä tunnetaan haluttuna kotikuntana, jossa kokeilukulttuuri on voimissaan ja kuntalaiset osallistuvat päätöksentekoon kansalaiskumppaneina. (Sodankylän kuntastrategia 17.1.2019.) Kaivosten tulon myötä kansainvälistyminen on lisääntynyt Sodankylässä muutaman viime vuoden aikana. Maahanmuutto Sodankylään on ollut pääasiassa työperäistä.

Kotouttamisohjelma nivoutuu kuntastrategiaan ja hyvinvointikertomukseen. Ohjelmassa otetaan kantaa siihen, millä toimenpiteillä maahanmuuttajien kotoutumista Sodankylässä edistetään ja miten maahanmuuttajien erityisiä tarpeita tuetaan kunnan yleisissä palveluissa. Sodankylän kunta vastaanotti vuoden 2017 keväällä 20 kiintiöpakolaista, joista usea on jo muuttanut toiseen kuntaan. Maahanmuuttajien koetaan rikkastuttavan elämää Sodankylässä monella tavalla ja maahanmuuttajien halutaan kokevan itsensä tervetulleiksi ja täysivaltaisiksi kuntalaisiksi. Kotouttamisohjelman tavoitteena on keskustelun lisääminen ja maahanmuuttajien tarpeiden ja toiveiden kuuleminen sekä niihin vastaaminen toimenpideohjelman avulla.

Kotouttamistyöryhmään ovat olleet kutsuttuina edellisen valtuustokauden perusturvalautakunnan pj Tapio Hietala, sivistyslautakunnan pj Mauri Mikkola, perusturvalautakunnan jäsen Markku Lehtinen, vs. kirjaston johtaja Riitta Siirtola, apulaisrehtori Irja-Kaisa Lakkala, johtava lääkäri Minna Jokinen, järjestökeskus Kitinen ry:stä toiminnanjohtaja Kaisa Kulmala, diakoni Tiina Koski, Kelan ryhmäpäällikkö Outi Törmänen, työsuunnittelija Merja Laakkonen, asiakasvastaava Työllisyyden kuntakokeilussa Susanna Tuomisto, Mannerheimin lastensuojeluliiton paikallisyhdistyksestä Jenna Simontaival, Vapaaseurakunnasta nuoriso- ja seurakuntatyöntekijä Satu Kettunen, sosiaaliohjaaja Ella Anneberg (siht.), sosiaalityön johtaja Kati Aikio (pj) sekä perhekeskuksen harjoittelija Elisa Annala. Työryhmä on kokoontunut 27.5.2021; valmistelutyötä on tehty myös Teams-alustalla yhteistyössä.

1.2 Laki kotoutumisen edistämisestä

Laki kotouttamisen edistämisestä (1386/2010) astui voimaan 1.9.2011. Laki velvoittaa kuntia laatimaan kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelman. Se sisältää kunnan ja muiden paikallisten toimijoiden toimenpiteet, joilla maahanmuuttajien kotoutumista edistetään.

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken (1§). Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön, jolla on ulkomaalaislaissa (301/2004) tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa tai henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti (2§).

Kotoutumislain 32§ mukaan kaikkien kuntien on laadittava kotoutumisen edistämiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunnanvaltuustossa, tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa ja otetaan huomioon kuntalain 110§ mukaista talousarviota ja taloussuunnitelmaa laadittaessa. Alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava ohjelman laadintaan, toteutukseen ja seurantaan.

Kotouttamisohjelman sisällöstä määrätään kotoutumisen edistämisestä säädetyn lain 33§:ssä. Lapin maahanmuuttostrategia 2017 on laadittu Lapin ELY-keskuksen toimesta maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä ja sen tavoitteena oli linjata maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvää kehittämistyötä vuoteen 2017 mennessä. Tarkoituksena oli, että strategia toimii pohjana kunnissa laadittaville paikallistason kotouttamisohjelmille.

Sodankylän kunnan kotouttamisohjelma 2021-2024 päivitettiin TE-toimiston, Kansaneläkelaitoksen, seurakunnan, poliisin, järjestöjen ja hankkeiden (Järjestökeskus Kitinen, Mannerheimin lastensuojeluliitto) sekä eri hallintokuntien ja luottamushenkilöiden välisenä monialaisena yhteistyönä. Puheenjohtajana toimi sosiaalityön johtaja.

Maahanmuuttajille tiedotetaan kunnan palveluista pääasiassa samoin kuin muillekin kuntalaisille. Kunnan sisällä kotouttamisesta tiedotetaan saattamalla kotouttamisohjelma kaikkien toimialojen tietoon, jotta kotouttamista voidaan tehdä monialaisena yhteistyönä.

1.3 Ulkomaalaisten osuus Sodankylässä

Sodankylän asukasluku 2019 vuonna oli 8303 henkilöä, joista ulkomaalaisia oli 1,5%. Vuonna 2016 ulkomaalaisten osuus väestöstä oli 4,4 %. Koko maassa ulkomaalaisten osuus väestöstä oli vuoden 2019 osalta 4,8 %. Sodankylässä ulkomaalaisten osuus on viime vuosina hieman kasvanut.

Taulukko 1. Ulkomaalaisten osuus väestöstä Sodankylässä vuosina 2014-2019
Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 18.11.2020

Taulukko 1. Syntyperältään ulkomaalaisia Sodankylässä

vuosi	väestö	% ulkomaalaisia	henkilöinä
2009	8872	0,8	71
2010	8801	0,9	79
2011	8796	0,9	79
2012	8815	1,0	88
2013	8884	1,2	97
2014	8820	1,3	114
2015	8782	1,3	114

2016	8653	1,3	112
2017	8545	1,3	111
2018	8444	1,4	118
2019	8303	1,5	125

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 18.11.2020

Taulukko 2. Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä/1000 asukasta

vuosi	henkilö/1000 asukasta
2009	6,1
2010	6,9
2011	7,5
2012	8,3
2013	11,3
2014	12,2
2015	12,6
2016	12,9
2017	13,2
2018	14,4
2019	15,4

Lähde: Tilasto- ja indikaattoripankki Sotkanet.fi, viitattu 18.11.2020

1.4 Keskeiset käsitteet

Alkukartoitus

Työttömille työnhakijoille, toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävälle tehtävä kartoitus, jossa arvioidaan alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Kartoituksesta vastaa kunta tai TE-toimisto/työllisyydenhoidon kuntakokeilu. Pohjautuu kotoutumislakiin (9–10 §).

Alkuvaiheen palvelut

Alkuvaiheen palveluihin kuuluvat perustieto, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma.

Kansainvälistä suojelua saava

Henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Ulkomaalaislaista poistui 16.5.2016 säädös, jonka mukaan turvapaikanhakijalle on voitu myöntää oleskelulupa humanitaarisen suojelun perusteella.

Maahanmuuttaja

Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Erityistä toimenpiteitä tarvitseva maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.

Pakolainen

Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen

YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija

Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Ulkomaan kansalainen

Henkilö, joka ei ole suomen kansalainen.

Paluumuuttaja

Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin, kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat suomalaisia kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan.

Oleskelulupa

Oleskelulupa on lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Se myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskelulupa tarvitaan silloin, kun ulkomaalaisen oleskelu Suomessa kestää yli kolme kuukautta. Oleskelulupaa on haettava myös alle kolmen kuukauden matkaa varten, jos oleskelun aikana on tarkoitus tehdä ansiotyötä ja tätä työtä varten vaaditaan työntekijän oleskelulupa.

Oleskelulupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Määräaikainen oleskelulupa myönnetään tilapäisluonteista (tilapäinen oleskelulupa, B) tai jatkuvaluonteista (jatkuva oleskelulupa, A) maassa oleskelua varten. Oleskeluluvan tyyppi riippuu maassa oleskelun tarkoituksesta.

Kotoutuminen

Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Vastavuoroisesti vastaanottava yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu.

Kotoutumissuunnitelma

Maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös alaikäiselle ja tarvittaessa perheelle. Pohjautuu kotoutumislakiin (11–18 §).

Kotouttaminen

Kotoutumisen monialainen edistäminen ja tukeminen. Tähän pyritään viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palveluiden avulla. Nämä määritellään henkilökohtaisessa kotoutumissuunnitelmassa.

Kotoutumisen edistäminen

Maahanmuuttajan kotoutumisprosessin tukeminen viranomaisten tai muiden toimijoiden toimenpiteillä.

Kotoutumiskoulutus

Sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Tarvittaessa kotoutumiskoulutus sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Kotoutumissuunnitelmaan voidaan sisällyttää myös omaehtoista opiskelua yleissivistävässä koulutuksessa. Tällöin opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella.

Rasismi

Aate tai toiminta, jossa ihmisten eriarvoinen kohtelu (syrjintä) oikeutetaan heidän "rotunsa" ja siihen liitettävien fyysisten ja henkisten piireiden mukaan. Ajattelutapaan yhdistyy paitsi stereotyyppiset käsitykset "roduista" ja etnisistä ryhmistä, usein myös ajatus jonkun ryhmän paremmuudesta ja ylivallassa. Rotu-käsite on nykytieteessä vahvasti kyseenalaistettu. Myös eriarvoisuuteen johtavia yhteiskunnallisia rakenteita tai toimintatapoja voidaan kutsua rasisiksi.

Sosiaalinen vahvistaminen

Koostuu maahanmuuttajalle suunnatuista toimenpiteistä, joiden avulla pyritään edistämään tämän elämäntaitojen parantamista ja ehkäisemään syrjäytymistä.

Välillinen syrjintä

Tilanne, jossa henkilö joutuu erityisen epäedulliseen asemaan muihin nähden näennäisesti puolueettoman säännöksen, perusteen tai käytännön vuoksi ilman, että toiminnalle on olemassa hyväksyttävä peruste. Esimerkiksi sosiaalipalvelutoimiston tai terveyskeskuksen työntekijä saattaa jättää neuvomatta maahanmuuttajaa, vammaista tai iäkästä henkilöä viranomaislomakkeen täyttämässä, vaikka huomaa, ettei asiakas ymmärrä lomakkeen sisältöjä. Asiakas saa tällöin samanlaista palvelua kuin kaikki muutkin, vaikka tarvitsisi erityistä neuvontaa. (Yhdenvertaisuus 2. Sisäministeriö 2014.)

Välitön syrjintä

Henkilöä kohdellaan eriarvoisesti verrattuna siihen, miten jotakuta muuta kohdellaan vastaavanlaisessa tilanteessa. Eriarvoinen kohtelu tarkoittaa kohtelua, joka aiheuttaa henkilölle haittaa, kuten esimerkiksi saamatta jääneitä etuisuuksia, taloudellista tappiota tai valinnanmahdollisuuksien vähenemistä. Esimerkiksi omankielisten palveluiden ulkopuolelle jääminen on välitöntä syrjintää. (Yhdenvertaisuus 2. Sisäministeriö 2014.)

Yhdenvertaisuus

Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaali-

sesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.

Yhdenvertaisuuslaki 20.1.2004/21, voimaantulo 1.2.2004.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

2 EDELLISEN KOTOUTTAMISOHJELMAN ARVIOINTI JA SEURANTA

2.1 Alkukartoitukset ja maahanmuuttajien tarpeet

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajien työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palveluiden tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavat tiedot maahanmuuttajien aikaisemmasta koulutuksesta, työhistoriasta, kielitaidosta ja muusta työllistymiseen sekä kotoutumiseen vaikuttavasta seikasta.

TE-toimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajalle, joka on rekisteröity työttömäksi työnhakijaksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen silloin, kun maahanmuuttaja saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotukea, Kunta tai TE-toimisto voi käynnistää alkukartoituksen sitä pyytäneelle muulle maahanmuuttajalle, jos tämän arvioidaan sitä tarvitsevan. Kartoitus tulee käynnistää kahden kuukauden kuluessa pyynnöstä tai asiakkuuden alkamisesta.

Alkukartoituksen perusteella TE-toimisto tai kunta arvioi, tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman. Mikäli kotoutumissuunnitelma tehdään, se on laadittava viimeistään kolmen vuoden kuluttua ensimmäisen oleskeluluvan myöntämisestä tai oleskeluoikeuden rekisteröimisestä. Ensimmäinen suunnitelma laaditaan enintään yhden vuoden ajaksi. Maahanmuuttajalla on oikeus suunnitelmaan enintään kolmen vuoden ajan ja tarvittaessa aikaa voidaan pidentää kahdella vuodella.

Sodankylän kunnassa on ollut vain yksittäisiä maahanmuuttajia vuosina 2017-2020. Muutamia alkukartoituksia ja kotoutumissuunnitelmia on tehty ja tarpeellisiin toimenpiteisiin ryhdytty.

2.2 Kotoutumissuunnitelmien laatiminen

Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hän on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettu työtön työnhakija tai jos hän saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain mukaista toimeentulotukea. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös muulle maahanmuuttajalle, jos hänen arvioidaan alkukartoituksen perusteella tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi.

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja

ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelmassa voidaan sopia myös maahanmuuttajan oman äidinkielen opetuksesta, yhteiskuntaan perehdyttävästä opetuksesta, luku- ja kirjoitustaidon sekä perusopetusta täydentävästä opetuksesta, kotoutumiskoulutuksesta ja muista kotoutumista yksilöllisesti edistävästä toimenpiteistä.

Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä TE-toimiston, kunnan ja maahanmuuttajan kanssa. Suunnitelman laadinta on aloitettava viimeistään kahden viikon sisällä alkukartoituksesta. Suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon maahanmuuttajan omat kotoutumista edistävät tavoitteet. Suunnitelmassa TE-toimisto sopii maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta, työhausta ja sen tavoitteista sekä työnhakua tukevista ja työllistämistä edistävästä toimenpiteistä ja palveluista. Kunta sopii suunnitelmassa maahanmuuttajan kanssa kotoutumista ja työllistymistä edistävästä kunnan palveluista tai muista toimenpiteistä, jos maahanmuuttaja ei mm. terveydentilansa, ikänsä tai perheensä vuoksi voi osallistua kotoutumista tukeviin työvoimapolitiittisiin palveluihin. Suunnitelmaa tarkistetaan vähintään kerran vuodessa.

Kunnan tulee laatia kotoutumissuunnitelma alaikäisen maahanmuuttajan kanssa, jos siihen on alaikäisen yksilöllisistä olosuhteista johtuva tarve. Kotoutumissuunnitelma laaditaan yhdessä lapsen tai nuoren ja hänen huoltajansa tai edustajansa kanssa. Kunnan tulee laatia myös perheen kotoutumissuunnitelma monialaisena yhteistyönä, jos perheen kokonaistilanne sitä edellyttää. Suunnitelman tarvetta arvioitaessa kiinnitetään erityistä huomiota lapsen tai nuoren kehitystä tukevan ja ohjaavan vanhemmuuden edellytyksiin ja vanhempien tuen ja koulutuksen tarpeisiin.

Maahanmuuttajalle maksetaan kotoutumissuunnitelman ajalta työttömyysetuutta tai toimeentulotukea. Mikäli maahanmuuttaja kieltäytyy ilman pätevää syytä kotoutumissuunnitelman laatimisesta, sen tarkistamisesta tai osallistumasta kotoutumissuunnitelmassa sovittuun toimenpiteeseen, hänen oikeuttaan maksettavaan etuuteen voidaan rajoittaa työttömyysturvalain ja toimeentulotukilain puitteissa.

2.3 Kotouttamisohjelman toteutuminen ja kehittämiskohteet

Kotouttamisohjelman päätavoite oli hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen. Maahanmuuttajien vähäisestä määrästä johtuen on vaikea arvioida, miten siinä on onnistuttu, mutta jatkossakin pyritään suhteiden parantamiseen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun lisäämiseen.

Sodankylässä on vuosina 2017-2020 esi- ja perusopetuksessa ollut vain muutamia yksittäisiä maahanmuuttajaoppilaita.

Maahanmuuttajaperheiden sopeutumista arkeen on tuettu lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön avulla.

Järjestökeskus Kitinen ry:n ylläpitämässä kielikahvilatoiminnassa on syntynyt ystävyyssuhteita, jotka ovat osaltaan auttamassa kotoutumisessa. Paikalliseen väestöön syntyneet kontaktit on havaittu tarpeelliseksi etenkin niille maahanmuuttajille, jotka eivät pääse mukaan kotouttamislain mukaisiin kotouttamistoimenpiteisiin kuten suomen kielen opetukseen. Mukana toiminnassa on kieliavustajia, joille pyritään järjestämään mm. kulttuurien väliseen kommunikointiin liittyvää koulutusta. Tavoitteena on lisätä maahanmuuttajataustaisten vertaiskieliavustajien kouluttaminen. Kielikahvilatoiminta on matalan kynnyksen kolmannen sektorin palvelu, jota ylläpidetään vapaaehtoisten voimin. Se, että kahvila kokoontuu iltaisin ja viikonloppuisin mahdollistaa toimintaan

osallistumisen myös heille, jotka eivät ole mukana esimerkiksi kotouttamiskoulutuksessa, vaan ovat päivisin työssä tai opiskelemassa. Ohjelmassa on käytännön tutustumista mm. paikkakunnan palveluihin sekä asiantuntijavierailuiden avulla.

Sodankylän vapaaseurakunnassa on viikoittain kokoontunut Puhutaan suomea – ryhmä maahanmuuttajille vuodesta 2014 lähtien. Ryhmässä on vuosien aikana ollut mukana useita kymmeniä eri maahanmuuttajia yli kymmenestä maasta. Tällä hetkellä osallistujia on kymmenkunta. Ryhmä sisältää osallistujien tarpeiden mukaan mm. suomen kielen opetusta, keskustelua suomeksi ja yhteistä toimintaa. Ryhmän kokoontumisten lisäksi maahanmuuttajia (muitakin kuin ryhmään osallistuneita) on avustettu ja neuvottu mm. asiointissa Kelan ja verotoimiston kanssa sekä opiskeluihin liittyvissä asioissa. Myös oleskelulupien, työ- ja koulutuspaikkojen hakemiseen liittyneissä kysymyksissä on autettu. Maahanmuuttajien asioissa on tehty yhteistyötä myös kunnan sosiaalitoimen kanssa.

Vapaaseurakunnassa on viime vuosien aikana ollut kotoutuskoulutuksen ja REDU:n maahanmuuttajaopiskelijoita työharjoitteluissa. Myös TE-palvelujen työkokeiluissa on ollut maahanmuuttajia. Näiden lisäksi olemme tehneet kotivierailuja maahanmuuttajien kodeissa heidän pyynnöstään sekä etsivää maahanmuuttajatyötä ottamalla yhteyttä paikkakunnalle muuttaneisiin maahanmuuttajiin. Yhteyksiä on niin yksineläviin kuin perheellisiin maahanmuuttajiin. Vapaaseurakunnan normaaliin toimintaan osallistuu maahanmuuttajia eri maista. Erilaisissa talkoissa kuten EU-ruokajaossa on ollut mukana useita maahanmuuttajia talkoolaisina.

Tervetuloa Sodankylään –paketti uusille sodankyläläisille ja työnantajille jaettavaksi on toteutunut suunnitelman mukaisesti. Viimeisin päivitys on tehty vuodenvaihteessa. Päivitys tehty vain suomenkielisenä.

Kunnan kotisivujen tapahtumakalenteriin voi lisätä tapahtuman tiedot myös englanniksi, mutta toiminnallisuutta on käytetty hyvin vähän. Kunnalla ei ole englanninkielisiä nettisivuja, mutta Visit Sodankylän matkailusivut ovat englanniksi.

Kotouttamisohjelman toteutumista on seurattu perusturvatoimessa, sosiaalipalveluissa ja laajempi työryhmä on kokoontunut kerran vuodessa pohtimaan kotouttamistyön onnistumista ja toiminnan tulevaa kehittämistä. Yhteenvetona voidaan todeta, että edellisen toimenpideohjelman tavoitteet ovat toteutuneet osittain.

Kunnassa maahanmuuttajien kanssa toimivilla on ollut mahdollisuus koulutuksiin. Kunnassa ei ole käyty keskustelua uusien pakolaisryhmien vastaanottamisesta.

3 KOTOUTTAMISPALVELUT SODANKYLÄN KUNNASSA

Kunnalla on yleisvastuu ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan on huolehdittava kunnan palvelujen soveltumisesta myös maahanmuuttajille. Lisäksi kunnan on huolehdittava siitä, että maahanmuuttajille kotoutumislaissa tarkoitetut toimenpiteet ja palvelut järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on huolehdittava oman henkilöstönsä osaamisen kehittämisestä kotouttamisessa.

Sodankylässä maahanmuuttajien palvelut järjestetään kunnan normaalien palvelujen ja toimintojen kautta. Tarvittaessa maahanmuuttajien erityistarpeet huomioidaan monialaisen yhteistyön avulla. Peruspalveluissa varmistetaan henkilöstön osaaminen eri kieli- ja kulttuuritaustaisten ihmisten kohtaamisessa ja ohjeistetaan henkilöstöä tulkkipalveluiden käyttämiseen.

3.1 Sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Kunnassa asuvilla kotoutumislain määrittelemillä maahanmuuttajilla on oikeus saada sosiaali- ja terveystyöpalveluja samoin perustein kuin muillakin kunnan asukkailla. Sosiaali- ja terveystyöpalvelut vastaavat kotoutumissuunnitelman tekemisestä maahanmuuttajalle yhdessä TE-toimiston kanssa. Sosiaali- ja terveystyöpalveluissa järjestetään maahanmuuttajien palvelut ja toimenpiteet normaalin potilas-/asiakastyön puitteissa.

Aikuissosiaalityössä arvioidaan tarvittaessa maahanmuuttajan palvelutarvetta, laaditaan kotoutumissuunnitelma tai asiakassuunnitelma sekä annetaan ohjausta muista tarjolla olevista palveluista, kuten esimerkiksi Kelan, TE-toimiston, talous- ja velkaneuvonnan sekä terveydenhuollon palveluista ja kolmannen sektorin tarjoamista palveluista.

Kotoutumislakia alle 18-vuotiaaseen sovellettaessa on kiinnitettävä erityistä huomiota lapsen etuun ja hänen kehitykseensä. Lapsen etua arvioitaessa on huomioitava lastensuojelulain säännökset. Perhesosiaalityö tarjoaa maahanmuuttaja-asiakkaille samoja palveluja kuin muille kuntalaisille, esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimia sekä lapsiperheiden kotipalvelua.

Sodankylän Hyvinvointikeskus Sopukka tarjoaa maahanmuuttajille heidän tarvitsemansa terveyden- ja sairaanhoitopalvelut kuten muillekin kuntalaisille. Maahanmuuttaja voidaan ohjata terveystyöpalveluiden piiriin kotoutumissuunnitelman teon yhteydessä maahanmuuttajan ikä ja terveydentila huomioon ottaen. Maahanmuuttajille tarjotaan samoja terveystyöpalveluja kuin muillekin kuntalaisille mm. lääkärin ja hoitajien vastaanottopalveluja, laboratorio-näytteenottoa, kuntoutusta, hammashoitoa sekä mielenterveystyöpalveluja.

3.2 Sivustustyöpalvelut

3.2.1 Varhaiskasvatus

Sodankyläläisen varhaiskasvatuksen painotusalueina ovat pohjoinen kulttuuri ja luontokasvatus sekä liikunta kaikissa muodoissaan. Kunnallisen päivähoiton vaihtoehtoina on kotihoidontuki tai yksityisen hoidon. Maksutonta esiopetusta (19h/vk.) järjestetään päiväkodeissa ja kouluilla. Sivukylien esiopetus järjestetään pääsääntöisesti yhdysluokissa.

Varhaiskasvatus tarjoaa lastentarhaopettajan vetämää leikkitoimintaa kirkonkylällä kaksi kertaa viikossa kolmen tunnin ajan. Vuotsossa toimii saamenkielinen kielipesä lapsille, kielipesää vetää saamenkielinen lastentarhanopettaja. Kirkonkylällä on aloittanut saamenkielinen päivähoitoryhmä syksyllä 2016.

Varhaiskasvatuspalveluissa on 2009/2010 vuodesta alkaen otettu vastaan ulkomalais- taustaisia lapsia kaivostoiminnan kasvun myötä. Henkilökuntaa on koulutettu eri kieli- ja kulttuuritaustaisten henkilöiden kohtaamiseen.

Maahanmuuttajien palvelut järjestetään normaalien palvelujen ja toimintojen kautta. Lapselle voidaan osoittaa varhaiskasvatuksen päivähoitopaikka joko päiväkotiryhmästä, perhepäivähoidosta tai leikkitoiminnasta huomioiden lapsen ikä ja tarpeet. Tavoitteena on ns. tavallisen arkirytmien muodostuminen lapsen päivään turvallisessa ympäristössä ikäistensä lasten seurassa

Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä on viimeisen kahden vuoden aikana ollut laskusuuntainen, joka selittyy ikäluokkien pienentymisenä. Vuonna 2019 lapsia oli varhaiskasvatuksessa (esiopetus mukaan lukien) 354 lasta, kun taas vuonna 2018 määrä oli vielä 378. Perhepäivähoidossa olevien lasten määrä vuonna 2016 oli 79 ja vuonna 2017 lapsia oli 64, vuonna 2018 123, vuonna 2019 102 ja vuonna 2020 77.

Vuorohoitopaikkojen tarve on vaihdellut viime vuosien aikana jonkin verran, ollen vuonna 2019 62 (2018:53). Samanlaista vaihtelua on ollut perhepäivähoidossa olevien lasten kohdalla, kun vuonna 2019 lapsia oli perhepäivähoidossa 76 (2018:66). Keväällä 2020 varhaiskasvatuksessa olleiden määrä pieneni johtuen koronaepidemian suosituksista

3.2.2 Esi- ja perusopetus

Sodankylässä perusopetus huomioi pohjoiset elinolosuhteet ja vahvistaa oppilaan laptilaista sekä suomalaista kulttuuri-identiteettiä. Jokaisella sodankyläläisellä on oikeus tasa-arvoiseen kohteluun, uskonnon ja omantunnon vapauteen, oikeus omaan kieleen ja kulttuuriin. Perusopetuksen tavoitteena on antaa oppilaille valmiudet elämiseen Sodankylässä, Suomessa ja maailmalla. Opetuksessa korostuvat ilmasto, luonto, elinkeinot, harrastukset ja saamelaisuus kansainvälisyyden rinnalla.

Sodankylässä järjestetään esi- ja perusopetusikäisille oppilaille peruskoulun valmistavaa opetusta (Valo)1 niille maahanmuuttajataustaisille oppilaille, joiden taidot eivät riitä perusopetuksen ryhmässä opiskeluun. Oppilas integroidaan yleisopetuksen ryhmään heti, kun hänellä on riittävä suomen kielen taito oppiaineen opiskeluun yleisopetuksen ryhmässä.

Oppilas- ja opiskelijahuolto toteutetaan esikouluikäisestä toisen asteen opiskelijaan suunnatuilla palveluilla. Oppilas- ja opiskelijahuolto jakautuu suunnitelmalliseen yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta on perusopetuslain alaista ja se on suunnattu 1. – 2. luokan oppilaille sekä erityisen tuen päätöksen saaneille 3. – 9. luokan oppilaille. Toiminnan järjestämisestä ja koordinoinnista vastaa kunnan vapaa-aikatoimi. Koulun kerhotoiminnan tavoite on tukea lapsen ja nuoren kasvua ja kehitystä perusopetuslain mukaisesti. Kerhot liittyvät useimmiten liikuntaan ja kädentaitoihin.

Tukioppilastoiminta on Sodankylän perusasteen yläluokilla toimiva tukijärjestelmä, joka perustuu vertaistuen ajatukseen. Tukioppilas on vapaaehtoinen oppilas, joka haluaa toimia kouluyhteisön hyväksi ja auttaa muita oppilaita. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää hyviä toverisuhteita, kouluviihtyvyyttä, yhteisvastuuta sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa.

3.2.3 Lukiokoulutus

Sodankylän lukio on yleissivistävä toisen asteen oppilaitos, jossa opiskelu tuottaa opiskelijoille jatko-opintokelpoisuuden korkea-asteen opintoihin.

3.2.4 Sompion kirjasto

Sompion kirjasto on Sodankylän, Savukosken ja Pelkosenniemen yhteinen kirjastolaitos, jonka hallinnosta vastaa Sodankylän kunta. Jokaisessa kunnassa on pääkirjasto, Sodankylässä lisäksi kirjastoauto, joka palvelee myös Savukosken kuntaa käymällä Tanhuassa, Martilla, Hihnavaarassa ja Värriöllä kolmen viikon välein. Sompion kirjaston tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Sompion kirjasto on osa Lapin kirjasto –kimppaa.

Sompion kirjasto tarjoaa asiakkailleen lainattavaksi kirjoja, e-kirjoja, e-äänikirjoja, elokuvia, musiikkia, nuotteja, aikakausi- ja harrastelehtiä ja sanomalehtiä. Lisäksi tarjolla on sähköisiä lehtiä ja musiikkipalveluja.

PressReader -palvelu tarjoaa pääsyn noin 2000 sanomalehteen 100 maasta yli 60 kielellä. Lehdet ovat luettavissa ilmestymispäivänä ja suurin osa vielä 60-90 päivän ajan ilmestymisestä. PressReaderia voi käyttää kotikoneelta kirjastokortin ja tunnusluvun avulla. eMagz-lehtitietokannassa on kotimaisia aikakauslehtiä digitaalisina näköislehtinä. Kokoelma on myös etäkäyttöinen, eli lehtiä voi lukea kirjastossa tai omalta laitteelta. Palveluun kirjaututaan kirjastokortilla ja tunnusluvulla. ePress on kotimaisten sanomalehtien tietokanta, jota voi käyttää kirjaston koneilla.

E-aineistoja löytyy myös musiikin saralta, Naxos-tietokannassa on musiikkia ja vieraskielisiä äänikirjoja. Naxos Music Library on klassisen musiikin kuuntelupalvelu. Naxos Music Library Jazz on jazzin kuuntelupalvelu, Naxos Video-palvelussa on videoita konserteista, oopperoista, baleteista ja teatteriesityksistä sekä dokumentteja ja opetusmateriaalia.

Kirjaston kokoelmissa on myös muuta vieraskielistä aineistoa mm. pohjoismaisilla kielillä, englanniksi, venäjäksi, saksaksi ja kirjallisuutta muilla harvinaisemmilla kielillä voidaan hankkia aina tarpeen mukaan. Monikielisen kirjaston kokoelmassa Helsingissä on kirjoja yli 80 kielellä lapsille, nuorille ja aikuisille. Lisäksi tarjolla on musiikkia, elokuvia, aikakauslehtiä, äänikirjoja ja e-kirjoja. Sompion kirjasto voi tilata vieraskielistä aineistoa Monikielisestä kirjastosta asiakkailleen tarpeen mukaan.

Sodankylän kirjaston tilat palvelevat kuntalaisia myös itsepalvelukäytössä. Lehtisaliin voi saada sähköisen avaimen ja tila on käytössä joka päivä klo 7-22 välisenä aikana. Kirjastossa on myös itsepalvelukokoustila, jota voi käyttää samoin sähköisellä avaimella. Kirjastossa voi käyttää tietokoneita ja saada apua tiedonhakuun. Kirjaston verkkopalvelu palvelee asiakkaita 24/7.

3.2.5 Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut, nuorisovaltuusto

Sodankylän kunnan vapaa-aikatoimen tavoitteena on turvata kuntalaisille mahdollisimman monipuolinen liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriharrastustarjonta, toimiva vapaa-ajan kenttä, kaikki ikäluokat huomioiva palveluverkosto, ympäristön ja olosuhteet hyödynnettävä toiminta, joka mukautuu yhteiskunnallisiin muutoksiin. Vapaa-aikatoimen strategiana on kehittää vapaa-aikajärjestöjen kanssa yhteistyöhön tukeutuva monitahoinen

toimintaverkosto sekä tarjota monipuolista liikunta-, nuoriso- ja kulttuuritoimen palveluja.

Kulttuuritoimen tärkeä tavoite on taidekasvatuksen kehittäminen ja saavutettavuuden lisääminen Sodankylän kunnassa. Sodankylän kulttuuritoimi organisoii vuosittain lapsille ja nuorille tarkoitettuja taide- ja kulttuuritapahtumia yhteistyössä eri kulttuuriyhdistysten ja koulujen kanssa. Tärkeimmät vuosittaiset tapahtumat ovat kesäkuun alkupuolella järjestettävä lasten ja nuorten taideleiri sekä lokakuussa järjestettävä lasten ja nuorten kulttuuriviikko.

Sodankylän kunnan nuorisovaltuusto on kunnanvaltuuston alainen poliittisesti sitoutumaton sodankyläläisten nuorten vaikuttajien ryhmä. Nuorisovaltuusto antaa yhteiskunnallisesta toiminnasta kiinnostuneille nuorille mahdollisuuden vaikuttaa ja oppia vaikuttamisesta sekä yhteiskunnallista toimintaa. Maahanmuuttajanuoria pyritään saamaan mukaan kunnan vapaa-ajan, kulttuuri- ja nuorisotoimen sekä nuorisovaltuuston toimintaan.

Sodankylän kunnan nuorisopalveluiden painopistealueena on lasten terveen ja turvallisen kasvun tukeminen. Sodankylän nuorisopalveluiden erityisnuorisotyön toimintamuotona ovat mm. tukihenkilötoiminta, perhetyö, pienryhmätoiminta, kuntouttava työtoiminta, työelämävalmennus ja yksilöohjaus. Näitä toimintamuotoja toteuttaa etsivä nuorisotyöntekijä yhdessä nuorisopalveluiden henkilökunnan kanssa. Etsivän nuorisotyön toimitilat sijaitsevat entisen Kitisenrannan koulun tiloissa.

Nuorisotila SoNu sijaitsee keskellä kylää osoitteessa Jäämerentie 15, jossa sijaitsee myös nuorisopalveluiden toimisto. Talossa nuorilla on mahdollisuus viettää vapaa-aikaansa ja harrastaa erilaisia asioita. Nuorisopalveluiden toiminnat on suunnattu 12-29 -vuotiaille. Nuorisopalvelut tarjoaa avointa toimintaa, kerhotoimintaa, tapahtumia ja leirejä. Avoin toiminta on suunnattu 13 - 17 -vuotiaille.

Nuorisopalvelut tarjoavat kiipeily-, puuha- ja minisonukerhoja. Kerhoja ja toimintaa järjestetään myös nuorten toiveesta. Erityistä maahanmuuttajanuorille tarkoitettua toimintaa ei ole suunniteltu, mutta kaikki nuoret ovat tervetulleita harrastamaan yhdessä ja osallistumaan tapahtumien ja tulevan toiminnan suunnitteluun.

3.3 Asuntopalvelut

Maahanmuuttajilla on oikeus saada vuokra-asunto kunnasta samoin perusteiden kuin muillakin kuntalaisilla. Asuntotoimen tavoitteena on turvata puutteellisesti asuvien ja asunnottomien sodankyläläisten asunnon saanti. Asukkaiden valinnan perusteena aravavuokra-asuntoihin on sosiaalinen tarkoituksenmukaisuus ja taloudellinen tarve. Valtioneuvosto vahvistaa tarkemmat asukkaiden valintaperusteet sekä ne perusteet, joiden nojalla voidaan erityisestä syystä tilapäisesti poiketa valintaperusteista.

3.4 Tekniset palvelut

Teknisen toimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille sekä loma-asukkaille kestävän kehityksen mukainen, viihtyisä, turvallinen ja toimiva asuin- ja toimintaympäristö ja vastata kunnan kiinteän ja irtaimen omaisuuden hoidosta, sisäisestä ja ulkoisesta tilojen vuokraamisesta, kiinteistönhoidosta, tuottaa ruoka-, siivous- ja laitoshuoltopalvelut sekä hoitaa ympäristöön ja rakentamiseen kohdistuvat tehtävät joustavalla

ja asiakaslähtöisellä palvelulla. Teknisen toimen palvelut maahanmuuttajille järjestetään nykyisin voimavaroin hyödyntäen olemassa olevia palveluja kuten muillekin kuntalaisille.

3.5 Tulkkaus- ja käännöspalvelut

Suomea taitamattomalle maahanmuuttajalle järjestetään tarvittaessa lain edellyttämät tulkkauspalvelut, jotka mahdollistavat tasavertaisen asioimisen viranomaisen kanssa. Nämä palvelut takaavat sekä asiakkaan että palveluja tarjoavan viranomaisen työntekijän oikeusturvan ja ovat edellytyksenä suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumisessa.

Kotoutumislain 5§:n mukaan viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä taikka hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muussa maahanmuuttajien oikeuksia ja velvollisuuksia koskevassa asiassa. Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän.

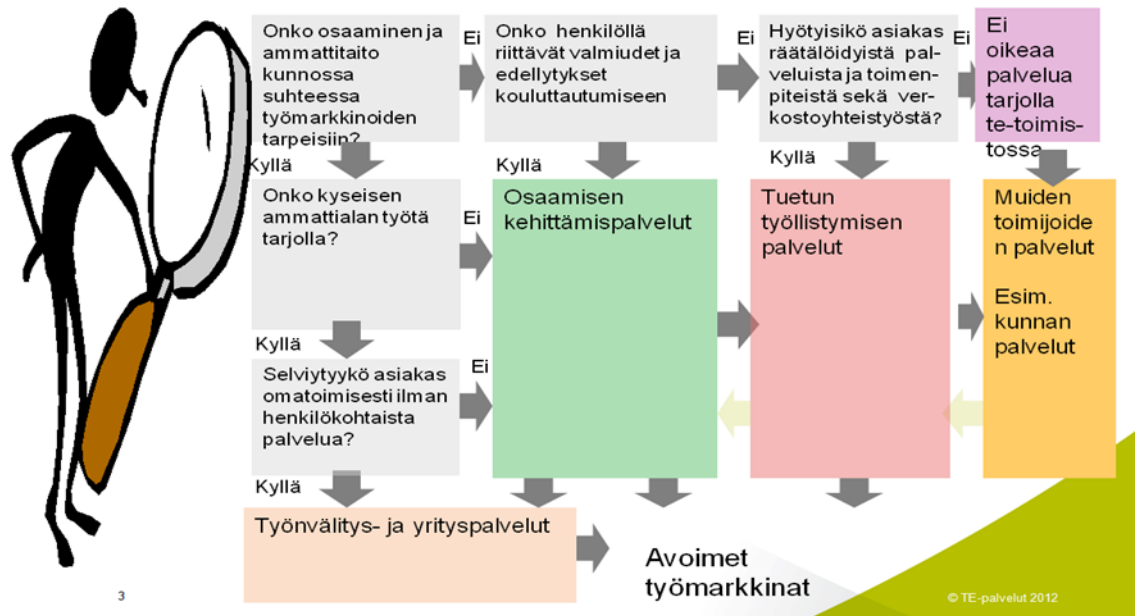
Viranomaisen on hankittava ja kustannettava tulkki tai huolehdittava kustannuksellaan kääntämisestä asioissa, jotka voivat tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Pakolaisten osalta tulkitsemiskustannukset korvataan valtion varoista ilman määräaikaakaan silloin, kun ne liittyvät henkilölle järjestettyihin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kotoutumissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheen kotoutumispalvelujen käyttöön, perehdyttämiseen kunnan palveluihin sekä koulun tai päivähoiton ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tulkkina tulee käyttää ammattitaitoista asioimistulkkia, ei asiakkaan aviopuolisoa, sukulaista tai tuttavaa, eikä koskaan lasta.

Sodankylän kunta ostaa tulkkaus- ja käännöspalvelut Monetralta.

4 KOTOUTTAMISPALVELUT MUILTA VIRANOMAISILTA JA TAHOILTA

4.1 TE-toimisto/työllisyydenhoidon kuntakokeilu

Työnhakija-asiakkaan palvelut palvelutarpeen mukaan

Lapin TE-toimiston toimipaikat sijaitsevat Kemissä, Kemijärvellä, Kittilässä, Kolarissa, Muoniossa, Posiolla, Rovaniemellä, Sallassa, Savukoskella, Sodankylässä, Torniossa ja Ylitorniolla.

Maahanmuuttajapalvelut on integroitu osaksi normaalia TE-toimiston/Työllisyydenhoidon kuntakokeilun palvelua huomioiden kuitenkin maahanmuuttajien erityistarpeet. Päätoimisia maahanmuuttajien työllistymiseen erikoistuneita asiantuntijoita on TE-toimistossa kolme ja Työllisyyden kuntakokeilussa neljä ja he ovat sijoittuneet tuetun työllistymisen palveluihin. Muilla palvelulinjoilla osalla virkailijoista tehtävänkuvaaan kuuluvat myös maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelut.

Kotoutumiskoulutus toteutetaan pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena siten kuin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettussa laissa säädetään. Kotoutumiskoulutusta voidaan järjestää myös omaehtoisena opiskeluna. ELY-keskus vastaa työvoimakoulutuksena toteutettavan kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä toimialueellaan. Kotoutumiskoulutuksena oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään suomen tai ruotsin kielen opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutuksen kielellisenä tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa suomen tai ruotsin kielessä toimivan peruskielitaidon.

Maahanmuuttaja-asiakkaita koskevat samat palveluperiaatteet kuin muita asiakkaita. Maahanmuuttaja-asiakkaiden palveluissa huomioidaan asiakkaiden erityistarpeet, esimerkiksi tulkkauspalvelut. Palveluun varataan yleensä keskimääräistä pidemmät vastaanottoajat ja TE-palveluita kaikkienensa voidaan räätälöidä hyvinkin joustavasti maahanmuuttaja-asiakkaiden palvelutarpeita vastaaviksi.

Kotoutumislain mukaisesti Lapin TE-toimisto/Työllisyyden kuntakokeilu osallistuu kotouttamisen kehittämiseen monialaisena yhteistyönä alueen viranomaisten ja eri toimijoiden kanssa. TE-toimisto/Työllisyyden kuntakokeilu vastaa maahanmuuttajien työllistymistä ja kotoutumista edistävästä ja tukevista työvoimapalveluista ja muista toimenpiteistä työnhakijaksi ilmoittautuneille maahanmuuttajille räätälöiden palveluja siten, että ne soveltuvat maahanmuuttajille. Maakunnallisena monialaisena verkostoyhteistyönä laadittu Lapin maahanmuuttostrategia 2017 ohjaa Lapin TE-toimiston maahanmuuttajapalvelujen toimeenpanoa kaikilla TE-toimiston palvelulinjoilla.

4.2 Kansaneläkelaitos KELA

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien perusturvaa eri elämäntilanteissa. Kelan asiakkaita ovat kaikki Suomen sosiaaliturvaan kuuluvat henkilöt. Kelan hoitamaan sosiaaliturvaan kuuluvat esimerkiksi lapsiperheiden tuet, sairausvakuutus, kuntoutus, työttömän perusturva, perustoimeentulotuki, asumistuki, opintotuki, vammaisetuudet ja vähimmäiseläkkeet.

Maahanmuuttaneiden palvelut hoidetaan Kelassa lähtökohtaisesti samoilla palvelukanavilla kuin muidenkin Kelan asiakkaiden palvelut. Kela tarjoaa asiakaspalvelua verkossa, puhelimesta ja palvelupisteissä. Puhelimesta ja palvelupisteissä palvellaan myös ajanvarauksella. Jos asiakas ei osaa riittävästi suomea, ruotsia tai englantia hoidetaan Kela-asioita näillä kielillä, Kela huolehtii tarvittaessa tulkin varaamisesta. Verkkoasiointi OmaKela-asiointipalvelussa vaatii kirjautumisen. Asiakas tarvitsee kirjautumiseen pankkitunnukset tai mobiilivarmenteen. Kelalla on myös etäpalveluita.

Kelan palveluista ja tuista eri elämäntilanteissa löytyy tietoa kela.fi-verkkosivustolta. Selkosuomenkieliset sivut sopivat hyvin myös niille, joiden äidinkieli ei ole suomi. Kelan palveluista ja etuuksista kerrotaan lisäksi esitteissä ja infolehtisissä. Kelan muun kielinen materiaali on järjestetty kielittäin Other languages –sivulle.

4.2.1 InfoFinland

InfoFinland – Suomi sinun kielelläsi -sivusto on tarkoitettu Suomeen vastikään muuttaneille. Sivustolla kerrotaan kattavasti 12 kielellä myös Kelan tuista eri elämäntilanteissa.

Sivusto jakaantuu kolmeen pääosiin: Muutto Suomeen, Elämä Suomessa ja Tietoa Suomesta. Elämä Suomessa –otsikon alta löytyy yleistä tietoa Suomessa asumisesta sekä perheeseen, koulutukseen ja työelämään liittyvistä asioista. Kelan tuista ja etuuksista kertova tieto on sijoitettu eri osioihin elämäntilanteen mukaisesti.

InfoFinland-kokonaisuus sisältää lisäksi erillisen Finnishcourses.fi-palvelun, josta voi hakea tietoa eri puolella Suomea järjestettävistä suomen kielen kursseista.

4.3 Sodankylän seurakunta

Sodankylän seurakunta auttaa hengellisissä, aineellisissa ja sosiaalisissa asioissa yhteistyössä muiden auttajatahojen kanssa. Toiminnassa sekä kunnioitetaan maahanmuuttajien uskonnollista vakaumusta että tarjotaan mahdollisuutta tutustua evankelisluterilaiseen kirkkoon. Seurakunnan toiminnasta kiinnostuneita pyritään ohjaamaan

pääasiassa jo käynnissä olevaan toimintaan. Tarvittaessa maahanmuuttajia voidaan kohdata erityisesti esim. avoimien ovien toiminnassa. Kotouttamisohjelman tavoitteita toteutetaan seuraavilla vastuualueilla: yleinen seurakuntatyö, diakoniatyö, nuoriso- ja rippikoulutyö, lapsityö, evankelioimis- ja lähetystyö. Seurakunta tekee tiivistä yhteistyötä kunnan eri toimialojen ja eri järjestöjen kanssa. Seurakunnalla ei ole erityisiä suunnitelmia pakolaisten vastaanottamiseen, mutta diakoniatyön puitteissa voidaan auttaa hätäavun omaisesti esimerkiksi ruoka- tai vaateavun muodossa.

4.4 Lapin koulutuskuntayhtymä REDU

Toisen asteen koulutusta tarjoaa Rovaniemen koulutuskuntayhtymän ylläpitämä Lapin koulutuskeskus. Lapin koulutuskeskuksen Sodankylän toimintayksikössä tarjotaan myös valmentavaa ja ohjaavaa koulutusta. Näitä koulutuksia ovat työhön ja itsensä-eseen elämään valmentava koulutus TELMA sekä ammatilliseen koulutukseen valmentava koulutus VALMA.

4.5 Revontuliopisto

Revontuliopisto on Kittilän, Enontekiön ja Sodankylän kuntien yhteinen kansalaisopisto, jonka hallinnollinen keskus on Kittilässä. Kansalaisopiston tehtävänä on toteuttaa asukkaiden tarpeisiin perustuvaa, kaikkien saatavilla olevaa yleissivistävää koulutusta, joka antaa tilaisuuden itsensä omaehtoiseen kehittämiseen, elinikäiseen oppimiseen, opiskelutaitojen ja kansalaisvalmiuksien kehittämiseen sekä tukee fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kuntalaisilla on mahdollisuus esittää toiveita kielikoulutuksen suhteen. Suomen kielen alkeis- ja jatkokursseja järjestetään tulevaisuudessa tarpeen mukaan.

4.6 Mannerheimin Lastensuojeluliitto ja Järjestökeskus Kitinen

Sodankylässä toimii Mannerheimin Lastensuojeluliiton paikallisyhdistys, joka järjestää lapsille, nuorille ja perheille erilaisia tapahtumia ja retkiä sekä on mukana monenlaisissa tilaisuuksissa. Hallitus kokoontuu kerran kuukaudessa suunnittelemaan tulevaa toimintaa. Jäsenillä on mahdollista tuoda omia toiveitaan ja ideoita esille yhdistyksen sosiaalisen median ja nettisivujen kautta, sekä osallistumalla yhdistyksen sääntömääräisiin kevät- ja syyskokouksiin.

Toimintamuotoja mm:

-Perhekahvila toimintaa. Matalankynnyksen toimintaa, missä tarjotaan vanhemmille tilaisuus vertaistukeen ja verkostoitumismahdollisuuksia jos on vaikka muuttanut vasta paikkakunnalle perheen kanssa. Toimintaa ollaan käynnistämässä.

-Isä-lapsi toimintaa. Tarjotaan isille tilaisuus viettää aikaa lastensa kanssa, verkostoitua muiden isien kanssa. Toimintaa ollaan käynnistämässä.

-Lukumummo- ja –vaaritoiminta. Tarjotaan ala-asteikäisille lapsille, jotka tarvitsevat tukea lukemiseen.

-Lastenhoitopalvelu. Lapin alueella toimii MLL lastenhoitopalvelu. Perhe voi saada lyhytaikaista lastenhoitoapua kotiin kaikkina vuorokauden aikoina. Lastenhoitoapua voi käyttää omien tarpeiden mukaan esimerkiksi silloin, kun lapsi sairastuu tai vanhemmat haluavat hetken hengähtää, harrastaa tai viettää kahdenkeskistä aikaa. Palvelu on maksullinen ja lisätietoja tästä saa yhdistyksen nettisivuilta tai MLL lapin piirin sivuilta.

Koulumaailmassa MLL näkyy tukioppilas ja kummitoiminnan kautta. Kunta on mukana Perheluotsi –hankkeessa.

Järjestökeskus Kitinen ry koordinoi Sodankylässä valtakunnallisesti toimivaa Lukumummo- ja –vaaritoimintaa järjestämällä lukijoille mm. ns. ”purkutapaamisia” n. kerran kuukaudessa lukuvuoden aikana. Niilo Mäki instituutin toimesta Sodankylässä on koulutettu n. 10 vapaaehtoista lukijaa yhteistyössä Järjestökeskuksen kanssa. Lukumummo- / vaaritoiminta tarjoaa lukuapua ala-asteikäisille lapsille, jotka tarvitsevat tukea lukemiseen. Jatkossa koordinoinnista tulee vastaamaan MLL:n Sodankylän paikallisjärjestö.

Järjestökeskus Kitinen ry:n jäsenjärjestöt (43 kpl) järjestävät Sodankylässä mummosta – vaariin toimintaa, joihin tilaisuuksiin ovat tervetulleita paikkakunnalle muuttaneet ulkomaalaiset. Lisäksi eri potilas- ja vammaisryhmien avoimet vertaistukiryhmät ovat kaikkien saavutettavissa olevia palveluita.

LÄHTEET

Kotouttamisen kumppanuusohjelma: Kotouttaminen on kumppanuutta – tule mukaan. Työ- ja elinkeinoministeriö, TEM oppaat ja muut julkaisut 4/2016

Lapin maahanmuuttostrategia 2017, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Elinvoimaa alueelle 1/2013

Sodankylän kuntastrategia 2019-2025.

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Keskeiset käsitteet. Viitattu 18.11.2020. <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Valtioneuvoston periaatepäätös Maahanmuuton tulevaisuus 2020 Strategiasta, sisäministeriö 2013

5 TOIMENPIDEOHJELMA

Päätavoite: Hyvien etnisten suhteiden ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistäminen.

TAVOITE	TOIMENPIDE	VASTUUTAHO	AIKATAULU
Suomen kielen opiskelun mahdollistaminen	- tarpeiden kertominen koulutuksen järjestäjätahoille, asiakkaiden rekrytointi yhteistyössä esim järjestökeskus Kitisen ja seurakuntien kanssa	- Revontuliopisto	2021
Monikulttuurisuuden esiin tuominen	Järjestömessut	-järjestökeskus, MLL, seurakunnat	2021
Maahanmuuttajaoppilas viihtyy ja oppii esi- ja perusopetuksessa	-vastuupettaja koulussa maahanmuuttajille -kummioppilas maahanmuuttajaoppilalle -valmistava opetus (Valo), tukioppilaat -oppilaan koulupolkua tukee koko kouluyhteisö, useat opettajat vastaavat opintosuunnitelman toteuttamisesta	-Sivistystoimi/ kunnan koulu Tähti-	jatkuva
Maahanmuuttajien kotouttamisohjelman seuranta ja päivittäminen	-työryhmä kokoontuu min. 1x / vuosi	-Perus-turva/ sosiaalipalvelut	2021 2022 2023

Maahanmuuttajien saaminen mukaan kotouttamisohjelman laadintaan	Kehittäjä/kokemusasiantuntija- maahanmuuttajien rekrytointi	-järjestökeskus, seurakunnat	2021 2022 2023
---	---	------------------------------	----------------------